

UPDATE Kennisbank Diversiteit en Emancipatie (IDEM Stedelijk expertisecentrum voor inclusie, discriminatie en (lhbtiq+) emancipatie) - oktober 2025

TITEL: Rechtsstatelijke toets verkiezingsprogramma's 2025: Rapport van de Commissie Rechtsstatelijkheid in Verkiezingsprogramma's in opdracht van de Nederlandse Orde van Advocaten

UITGAVE: Den Haag : Nederlandse Orde van Advocaten (NOVA), 2025

SAMENVATTING: Rapport van de Commissie Rechtsstatelijkheid in Verkiezingsprogramma's 2025 ingesteld door de Nederlandse orde van advocaten. Deze commissie heeft de verkiezingsprogramma's van de partijen die meedoen aan de Tweede Kamerverkiezingen van 29 oktober 2025 doorgelicht op hun gevolgen voor de rechtsstaat. De commissie heeft de verkiezingsprogramma's bestudeerd van de volgende politieke partijen: BBB, CDA, CU, Denk, D66, FvD, GL/PvdA, JA21, NSC, PvdD, PVV, SGP, SP, VVD en Volt. Het doel van deze toets is het brede publiek vóór de verkiezingen te informeren over de mate waarin de concrete voorstellen in de verkiezingsprogramma's de rechtsstaat kunnen versterken, verzwakken of aantasten. De commissie onthoudt zich van stemadvies of politieke uitspraken. De commissie heeft zich bij de toetsing steeds drie hoofdvragen gesteld: Houden de plannen rekening met de eis dat de overheid voorspelbaar moet zijn en zich ook zelf aan de regels moet houden? Worden de fundamentele rechten en vrijheden van burgers gerespecteerd? Hebben de burgers effectieve toegang tot een onafhankelijke rechter?

Algemene conclusie: Een recordaantal partijprogramma's voor de Tweede Kamerverkiezingen van 29 oktober 2025 bevat voorstellen die een risico vormen voor de rechtsstaat of daarmee regelrecht in strijd zijn. Dat concludeert de onafhankelijke commissie Rechtsstatelijke toets verkiezingsprogramma's die in opdracht van de Nederlandse orde van advocaten (NOVA) de voorstellen van de politieke partijen heeft beoordeeld op rechtsstatelijkheid.

Bevindingen:

---Versterking van de Rechtsstaat---

Verschillende partijen stellen verbeteringen voor op het gebied van checks and balances en burgerbescherming:

- Grondwettelijke Toetsing: Meerdere partijen (waaronder CDA, D6, GL/PvdA, PvdD, VOLT) pleiten voor het opheffen van het toetsingsverbod (artikel 120 Grondwet), waardoor rechters wetten aan de Grondwet kunnen toetsen. Dit wordt gezien als een versterking van de handhaving van grondrechten.
- Rechterlijke Onafhankelijkheid: Voorstellen om de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht te vergroten, zoals het verzelfstandigen van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (NSC, SP, VVD) en het geven van een eigen begroting aan de Raad voor de Rechtspraak (GL/PvdA, PvdD, SP) worden als positief gekwalificeerd.
- Burgergerichte Overheid: Partijen (CDA, D66, GL/PvdA, NSC) stellen maatregelen voor om de menselijke maat terug te brengen bij de overheid, bijvoorbeeld door het wettelijk verankeren van het 'recht op vergissen'. Dit is een reactie op het falen van de rechtsstaat, zoals in de toeslagenaffaire.

- Toegang tot het Recht: Investerings in de sociale advocatuur, verhoging van vergoedingen en het verlagen van de kosten voor burgers bij een rechtszaak (Denk, D66, GL/PvdA, PvdD, SP, VOLT) worden gezien als directe versterking van de toegang tot het recht.

- Digitale Grondrechten en Privacy: Voorstellen ter versterking van de bescherming van persoonsgegevens, transparantie van algoritmes, en de introductie van een verplicht algoritmeregister (BBB, CDA, CU, D66, GL/PvdA, NSC, PvdD, SP, VOLT) zijn groen gekwalificeerd.

---Aantasting van de Rechtsstaat---

Er zijn diverse voorstellen gesignaleerd die in strijd zijn met fundamentele rechtsstatelijke beginselen en internationale verplichtingen:

- Asiel en Migratie: Dit thema bevat de meeste 'rode' kwalificaties.

--- Asielstop/Maximum Instroom: Voorstellen voor een totale asielstop of het instellen van Commissie rechtsstatelijke toets verkiezingsprogramma's 2025 Een maximum aan de instroom van asielzoekers (BBB, FvD, JA21, PVV) zijn in strijd met het internationale beginsel van non-refoulement, zoals voortvloeiend uit Europese en internationale mensenrechtenverdragen, het Vluchtelingenverdrag en Unierecht .

---Externalisering Asielprocedures: Het alleen buiten de EU in behandeling nemen van asielaanvragen (CDA, FvD) wordt ook als strijdig met het beginsel van non-refoulement beoordeeld.

- Statushouders: Het afschaffen van voorrang voor statushouders bij sociale huurwoningen (BBB, FvD, JA21, PVV, VVD) wordt als ongelijke behandeling en strijdig met de Grondwet gezien.

- -Versobering Opvang: Het maximaal versoberen van de opvang voor kansarme/overlastgevende asielzoekers (NSC, VVD) is in strijd met geldende wettelijke normen en Europese/internationale verplichtingen.

- Grondrechten en Non-discriminatie:

- -Discriminatie op Basis van Religie/Levensovertuiging: Een algemeen verbod op islamitisch onderwijs (PVV) of een verbod op het oprichten van nieuwe islamitische scholen (BBB) is in strijd met het discriminatieverbod en de vrijheid van onderwijs.

- --Demonstratierecht: Diverse partijen (BBB, CU, JA21, NSC, PVV, SGP) stellen een algemeen en absoluut verbod op gezichtsbedekking tijdens demonstraties voor, wat in voorkomende gevallen strijdig kan zijn met de vrijheid van meningsuiting en vergadering (Artikel 10 en 11 EVRM).

- Toegang tot het Recht (Collectieve Acties): Voorstellen om het procederen in het 'algemeen belang' door belangenorganisaties te verbieden (BBB, FvD, JA21, VVD) beperken de toegang tot de rechter in belangrijke zaken en tasten de effectiviteit van de rechtsstaat aan.

- Internationale Rechtsorde en Trias Politica:

--- Verdragsopzegging: Het opzeggen van fundamentele internationale verdragen zoals het EVRM en het VN-Vluchtelingenverdrag (FvD, PVV) tast de Nederlandse rechtsstaat in haar kern aan.

--- Rechterlijke Onafhankelijkheid: Een voorstel van FvD om rechters met een Wet op de Rechtsvinding te verplichten de wet te interpreteren naar de oorspronkelijke bedoeling van de wetgever, breekt in op de onafhankelijkheid van de rechtspraak en verstoort het evenwicht in de trias politica

LINK: <https://www.advocatenorde.nl/document/nova-toets-verkiezingsprogrammas-2025>

TREFWOORDEN: Politieke partijen

Verkiezingen

Mensenrechten

Vreemdelingenbeleid

Discriminatie

Islam

Rechtspositie

Burgerrechten

CODE: 331.25

TITEL: Superdiversiteit en Discriminatie in Rotterdamse Wijken. [discriminatiewijzer.nl] {Rotterdam Inclusivity Project} (2025)

AUTEUR(S): Scholten, P.

Pisarevskaya, A.

Pendry, T.

UITGAVE: Rotterdam: Erasmus University Rotterdam, 2025

SAMENVATTING: Dit onderzoek (deel van de Rotterdam Inclusivity Project) laat zien hoe in de gemeente Rotterdam discriminatie samenhangt met sociale ongelijkheid en superdiversiteit. In dit onderzoek wordt gekeken naar de samenhang tussen indicatoren van superdiversiteit (mate en variëteit binnen diversiteit), indicatoren van sociaal-structurele ongelijkheid (inkomen, opleiding) en discriminatie (ervaringen, meldingen) op wijkniveau. Door op wijken te richten wordt gekeken hoe verschillen tussen wijken doorwerken in verschillen in discriminatie. In hoeverre is er sprake van een wijkeffect, en welke factoren spelen daarbij dan de belangrijkste rol? Beantwoording van deze vraag kan belangrijke input vormen voor verdere beleidsontwikkeling en beoordeling in hoeverre beleid al dan niet gedifferentieerd zou kunnen worden op wijkniveau. In het onderzoek worden verschillende databronnen gecombineerd. Data over sociaal structurele ongelijkheid en over migratie-gerelateerde diversiteit wordt gehaald uit verschillende centrale databestanden van het Centraal Bureau van de Statistiek (CBS). Deze wordt gecombineerd op buurtniveau met data uit het Wijkprofiel onderzoek in Rotterdam, om een beeld te krijgen van de relatie met discriminatie ervaringen. Daarnaast worden ook nog naar data van de antidiscriminatievoorziening RADAR over meldingen van discriminatie bij RADAR. Het onderzoek laat zien dat een op de vijf Rotterdammers zich gediscrimineerd voelt, maar zien ook dat discriminatiebeleving kan variëren aan de hand van een aantal sociaal structurele kenmerken. Meer diversiteit lijkt samen te hangen met een hogere mate van discriminatie ervaring. Ook wordt meer discriminatie ervaren door Rotterdammers die in wijken wonen met een relatief laag inkomensniveau en waar relatief weinig eigen huizen bezit is. Bovendien lijkt discriminatie ervaring samen te gaan met een relatief laag vertrouwen in de overheid en een lage perceptie van sociale cohesie. De auteurs vinden in het onderzoek maar een beperkt wijkeffect. Vaak wordt discriminatie ervaren buiten de eigen buurt. Wel zien we dat de sociaal structurele kenmerken van een wijk uitmaken voor de kans dat de bewoners, binnen of buiten de eigen wijk, discriminatie ervaren. Dit onderzoek pleit dan ook voor een sociaal structurele bril op discriminatie. Naast dat discriminatie te maken heeft met algemene percepties en vooroordelen en sterk beïnvloed kunnen worden doormaatschappelijke discoursen (zie ook SCP 2020), heeft het ook te maken met meer sociaal structurele ongelijkheden. Dergelijke ongelijkheden (zoals in inkomen en huisvesting) kunnen tot discriminatie leiden, maar discriminatie kan ook bijdragen aan de reproductie van dergelijke ongelijkheden. Wat we zien is dat discriminatie in de eigen woonomgeving sterk negatief samenhangt met de perceptie van sociale cohesie in de buurt, en dat dit niet alleen te maken heeft met een negatieve perceptie van interetnische verhoudingen. De zogenaamde Halo-hypothese, die stelt dat meer diversiteit leidt tot een positievere perceptie van interetnische relaties en daardoor minder discriminatie in de buurt, kan nog niet worden bevestigd op basis van het huidige onderzoek. Dit komt doordat er enerzijds ogenschijnlijk geen verband is tussen de specifieke perceptie van interetnische relaties en het niveau van diversiteit, en anderzijds omdat diversiteit negatief samenhangt met de algemene perceptie van sociale cohesie en ook gerelateerd is aan hogere niveaus van ervaren

discriminatie in de eigen woonomgeving. Deze analyse moet nog worden bevestigd, maar biedt al een waardevol eerste inzicht. Deze policy brief vormt een eerste aanzet voor nader kwalitatief onderzoek naar de relatie tussen superdiversiteit en discriminatie op het niveau van een aantal Rotterdamse wijken in 2025. De auteurs zullen daarbij nader kijken naar een wijk-effect waar het gaat om discriminatiebeleving, naar het perspectief van de 'halo-theorie' en naar mogelijkheden om tot meer concrete aanbevelingen te komen op het niveau van wijkbeleid. Percentage van Rotterdammers dat aangaf zich in het voorgaande jaar gediscrimineerd te hebben gevoeld (Wijkprofiel 2017 - 2023) was in 2017 (15%), 2018 (17%), 2020 (18%), 2021 (18%), 2022 (20%), 2023 (20%).

LINK:

[http://www.eur.nl/fileadmin/ASSETS/fsw/Bestuurskunde/onderzoek/upstream/van Breugel Maan and Scholten 2014 Integration policies in the Netherlands.pdf](http://www.eur.nl/fileadmin/ASSETS/fsw/Bestuurskunde/onderzoek/upstream/van_Breugel_Maan_and_Scholten_2014_Integration_policies_in_the_Netherlands.pdf)

TREFWOORDEN: Discriminatie

Nederland

Rotterdam

Gemeentelijke overheid

Minderhedenbeleid

Inburgering

Meldpunten

CODE: 001.25

TITEL: Een verbindende arbeidsmarkt in een veranderende samenleving, Kennisnotitie

AUTEUR(S): Vermeij, L.

Beekers, D.

Maslowski, R.

UITGAVE: Den Haag : Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP), 2025

SAMENVATTING: Met deze kennisnotitie wordt het verbindende vermogen van arbeidsorganisaties in Nederland bekeken, vanuit het oogpunt van werknemers met een migratieachtergrond. Hoe staan we ervoor en hoe ziet de weg voorwaarts eruit? Om zicht te krijgen op de weg voorwaarts werden studies uitgevoerd, met elk een andere invalshoek.

De notitie is gebaseerd op drie nog te verschijnen studies.

- In de eerste studie is nagegaan hoe diversiteit tussen 2012 en 2022 toenam, in de werkomgeving van verschillende groepen Nederlandse werknemers. Een diverse werkvloer betekent hier dat collega's van elkaar verschillen in de landen waar zij zelf of hun ouders werden geboren. Dit hoeft overigens niet te betekenen dat werknemers ook veel verschillen ervaren (De Bakker et al. 2023). Deze studie is gebaseerd op registercijfers (§ 2).
- Met de tweede studie wordt ingegaan op de verschillen tussen meer en minder diverse organisaties in de mate waarin werknemers met een migratieachtergrond deze als inclusief ervaren. Dit wordt afgelezen aan de mate waarin zij uitsluiting en achterstelling ervaren. Met verschillende analyses wordt nagegaan hoe de verschillen tussen organisaties kunnen worden begrepen. Voor deze studie combineren de auteurs registercijfers met enquêtegegevens (§ 3).
- De derde studie gaat op zoek naar wat het zo moeilijk maakt voor werknemers die uitsluiting of discriminatie ervaren om zich uit te spreken. Uitgangspunt is hier dat mechanismen van uitsluiting en achterstelling vaak niet goed zichtbaar zijn en dat open communicatie nodig is in de weg naar meer inclusieve en verbindende organisaties. Op basis van interviews met werknemers met (vooral) een migratieachtergrond wordt ingegaan in op de situaties waarin zij uitsluiting of achterstelling in hun werkomgeving ervaren.

De eerste studie laat zien dat de diversiteit in de werkomgeving van Nederlandse werkenden tussen 2012 en 2022 toenam. Maar er zijn grote verschillen tussen werkenden: ongeveer een op de vijf werknemers (18%) werkt in een 'zeer diverse' werkomgeving, van ruim een kwart van de Nederlandse werknemers (27%) is de werkomgeving nog vrijwel homogeen. Opvallend snel nam de diversiteit toe in de werkomgeving van werknemers met een migratieachtergrond én een hoog beroepsniveau. Deze ontwikkeling komt voort uit een sterke maatschappelijke stijging binnen migrantengroepen en de komst van kennismigranten in bepaalde sectoren. Dat deze diversiteitsslag grotendeels voorbijgaat aan de hoogbetaalde werkenden zonder migratieachtergrond, wijst erop dat deze snelle ontwikkeling zich concentreert in een (stedelijk) deel van de organisaties.

De tweede studie laat zien dat werknemers met een migratieachtergrond die werken in een diverse werkomgeving, meer uitsluiting en achterstelling ervaren dan werknemers met een migratieachtergrond in een meer homogene werkomgeving. Voor een deel heeft dit ermee te maken dat werkenden in een diverse omgeving gemiddeld andere kenmerken hebben dan werkenden in meer homogene werkomgevingen. Bijvoorbeeld, werknemers die zich weinig verbonden voelen met Nederland werken relatief vaak in een diverse omgeving én zij ervaren vaker uitsluiting en achterstelling op hun werk. Daarnaast maken de bevindingen aannemelijk dat diversiteit op de korte termijn ten koste gaat van inclusie. In de wetenschappelijke literatuur wordt hiervoor een aantal verklaringen gegeven, zoals dat diversiteit leidt tot gevoelens van bedreiging en onzekerheid in de omgang. Deze uitkomst roept echter ook de vraag op waarom de positieve verwachtingen kennelijk niet voldoende bewaarheid worden. Meer diversiteit betekent doorgaans ook meer draagvlak voor meer inclusie. In de derde studie vertelden werkenden (vooral) met een migratieachtergrond over de openlijke, maar ook vaak subtiele vormen van uitsluiting en achterstelling waar zij mee te maken krijgen op hun werk. Hoewel deze ervaringen hen raakten, hielden zij deze regelmatig voor zichzelf. Als reden hiervoor noemen zij dat het aansnijden van negatieve ervaringen sociale risico's met zich meebrengt, zoals gezien worden als 'iemand die moeilijk doet'. Ook hebben mensen lage verwachtingen van wat het aankaarten op kan leveren, door eerdere teleurstellende ervaringen van henzelf of anderen. Sommige werknemers besloten de organisatie of afdeling te verlaten of namen mentaal afstand van het werk. Wanneer werknemers ervaren dat zij negatieve situaties niet kunnen aankaarten, wijst dit op een weinig inclusieve organisatiecultuur én staat het de verbetering van de organisatie in de weg. Het bespreken van ervaringen kan bijdragen aan het versterken en verduidelijken van anti-discriminatoire normen binnen organisaties. Daarbij kan het een startpunt zijn van een open gesprek, waarin uitsluitende praktijken naar voren komen en waarin wordt samengewerkt aan meer inclusieve manieren van doen.

Aanbevelingen:

Uitsluiting en achterstelling komen helaas in veel organisaties nog voor. Meer inclusieve organisaties zijn in het belang van de samenleving en in dat van werkgevers. In het streven naar meer inclusieve organisaties, zouden werkgevers meer gebruik kunnen maken van de ervaringen en inzichten van medewerkers. Dit vraagt om meer aandacht voor de onderbelichte perspectieven van werknemers die met uitsluiting te maken hebben. De volgende vier punten zijn hierbij in ieder geval van belang:

- Effectief beleid kan niet zonder een reëel beeld van wat zich binnen de organisatie afspeelt. Dit vergt goede voelsprietten in de organisatie. Beproefde middelen zijn objectief onderzoek, zoals een analyse van de doorstroming en beloningen binnen de organisatie, een enquête naar de ervaringen van werknemers, exitgesprekken en toegankelijke, inclusieve meld- en klachtenprocedures.

- Leidinggevend en vormen een centrale schakel in het omgaan met diversiteit. Door taakgerichte aansturing bevorderen zij de meerwaarde van diversiteit en door groepsprocessen bij te sturen, kunnen zij uitsluiting binnen teams tegengaan. Werknemers die uitsluiting of achterstelling ervaren, hebben regelmatig het gevoel dat hun vragen of opmerkingen worden weggewimpeld. Als eventuele ervaringen van uitsluiting of achterstelling een vast onderdeel vormen van personeelsgesprekken, wordt het gesprek tussen leidinggevend en medewerkers bevorderd.

- In een diverse organisatie verschillen werknemers in zienswijzen, posities en ervaringen. Alleen wanneer deze bespreekbaar zijn, kunnen werknemers van elkaar leren en kan een meer gedeeld begrip ontstaan over wanneer sprake is van discriminatie en hoe dit voorkomen kan worden. Een open gesprek vergt een veilige cultuur en gespreksleiding en een werkomgeving waarin niet te veel wisselingen zijn.

- Tot slot is van belang dat alle werkenden zich deelgenoot blijven voelen van de veranderende organisatie, ook degenen zonder migratieachtergrond. Ervaringen van uitsluiting of achterstelling kunnen onder alle groepen voorkomen en voor de weg naar meer inclusie is iedereen nodig. Wanneer de ervaringen van alle werknemers ertoe doen, is het streven naar inclusie meer gedragen, doorleefd en effectief. De tegenstellingen in de samenleving maken het ook meer dan voorheen belangrijk dat het gesprek over inclusie breed gevoerd wordt.

LINK: <https://www.scp.nl/site/binaries/site-content/collections/documents/2025/10/07/een-verbindende-arbeidsmarkt-in-een-veranderende-samenleving/scp-kennisnotitie-een-verbindende-arbeidsmarkt-in-een-veranderende-samenleving.pdf>

TREFWOORDEN: Arbeid - Werkgelegenheid

Werving & selectie

Gehandicapten

Ouderen

Diversiteitsbeleid

Personeelsbeleid

Discriminatie

CODE: 413.25

TITEL: Rapportage. Een analyse van patronen van discriminatie op stads-, buurt- en individueel niveau in Rotterdam [discriminatiewijzer.nl] { Rotterdam Inclusivity Project } (2024)

AUTEUR(S): Scholten, P.

Pisarevskaya, A.

Schiller, M.

Nobbe, T.

Beijers, H.

Teunissen, E.

UITGAVE: Rotterdam : Erasmus University Rotterdam, 2024

SAMENVATTING: Dit onderzoek (deel van de Rotterdam Inclusivity Project) omhelst een analyse van patronen van discriminatie op stads-, buurt- en individueel niveau in Rotterdam. Welke patronen van discriminatie kunnen worden waargenomen in Rotterdam en met welke factoren hangen deze samen? In deze rapportage wordt antwoord gegeven op deze vraag op basis van zowel kwantitatief als kwalitatief onderzoek. Het is een onderdeel van het bredere Rotterdam Inclusivity Project, dat op een systematische wijze evidence-based policymaking probeert te bevorderen op het terrein van antidiscriminatie- en antiracismebeleid. De data

waar dit onderzoek op gebaseerd is kan door iedereen bekeken worden op het online dashboard www.discriminatiewijzer.nl. Hierin zijn verscheidene bronnen samengebracht, zoals data uit het Rotterdamse Wijkprofiel, meldingsdata van RADAR en databases van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Dit rapport biedt een nadere analyse van deze data om een scherp en samenhangend beeld te creëren van patronen van racisme en discriminatie in Rotterdam. Het geeft een eerste duiding welke factoren samenhangen met patronen van racisme en discriminatie in Rotterdam, en welke betekenis dit kan hebben voor beleid. Een belangrijke vernieuwing in het project, ten opzichte van vorig jaar, is de meerlagige benadering van discriminatie: auteurs kijken naar patronen van discriminatie en racisme op stadsniveau, buurtniveau en op individueel niveau. De auteurs zien dat een goed beeld van al deze niveaus noodzakelijk is om tot een goed begrip van patronen van discriminatie te komen en dientengevolge ook om tot een goede benadering van discriminatie te komen. Juist door aandacht te besteden aan al deze niveaus, krijgen we een beeld van discriminatie als samenlevingsvraagstuk. Op het niveau van Rotterdam als stad in zijn geheel, zien zij dat de afgelopen 5 tot 10 jaar zich een licht stijgende trend aftekent in het percentage Rotterdammers dat zegt zich gediscrimineerd te hebben gevoeld in het voorgaande jaar; van 15% in 2013 tot 20% in 2023. Dat gaat dus om 1 op de 5 Rotterdammers. Het aantal meldingen van discriminatie dat RADAR heeft ontvangen, is ook licht gestegen in de periode 2018-2022. Echter, slechts een klein deel van de discriminatie-ervaringen lijkt zich om te zetten in daadwerkelijke discriminatiemeldingen. Uit de nadere analyse van discriminatiemeldingen, blijkt dat de meerderheid van discriminatiemeldingen betrekking heeft op afkomst of huidskleur. Daarnaast zijn ook handicap/chronische ziekte, geslacht en religie belangrijke discriminatiegronden. Vaak betreft het incidenten buiten de eigen buurt, maar binnen de eigen stad. Het gaat dan vooral om ervaringen op het werk, tijdens het winkelen en in de eigen woonomgeving. Meldingen leiden in verreweg de meeste gevallen tot het verstrekken van advies, informatie of het bieden van ondersteuning; in een veel kleiner geval gaat het om juridische afhandeling

LINK: https://discriminatiewijzer.nl/wp-content/uploads/2025/02/Rapportage2024-final_240903_124741.pdf

TREFWOORDEN: Discriminatie

Nederland

Rotterdam

Gemeentelijke overheid

Minderhedenbeleid

Inburgering

Meldpunten

Wijken

Etnische minderheden

CODE: 001.24

TITEL: Onderzoek naar stagediscriminatie van studenten met een functiebeperking in het mbo, hbo en wo

AUTEUR(S): Scheeren, L.

Bremer, B.

Kennis, R.

Beurskens, K.

Cuppen, J.

Hendrix, M.

Luyten, E.

UITGAVE: Nijmegen / 's-Hertogenbosch : KBA / ECBO (Expertisecentrum beroepsonderwijs) / ResearchNed, 2024

SAMENVATTING: Onderzoek naar stagediscriminatie van studenten met een functiebeperking in het mbo, hbo en wo. Dit onderzoek, uitgevoerd in opdracht van het ministerie van OCW na een motie van Kamerleden Westerveld en Wassenberg in 2021, belicht de stagediscriminatie bij deze groep studenten. Vanuit de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte (Wgbh/cz) is het verboden om direct en indirect onderscheid te maken op basis van handicap of chronische ziekte. Er is sprake van stagediscriminatie wanneer studenten (direct of indirect) ongelijk behandeld of achtergesteld worden bij het zoeken naar of lopen van een stage, vanwege – in het geval van het huidige onderzoek – een handicap of chronische ziekte. Het doel van dit onderzoek was om inzichten te geven in de mate en vorm waarin studenten in het mbo, hbo en wo met een functiebeperking discriminatie ervaren tijdens het zoeken naar of het lopen van een stage. Het onderzoek toont aan dat, ondanks dat discriminatie in Nederland bij wet verboden is, studenten met een functiebeperking in het mbo, hbo en wo wel te maken krijgen met stagediscriminatie. Belangrijke bevindingen zijn dat studenten met een functiebeperking over het algemeen langer moeten zoeken naar een stageplek, meer sollicitatiebrieven moeten versturen en vaker op sollicitatiegesprek moeten voor ze een stageplek vinden. Ruim 10 procent van het totale aantal studenten met een functiebeperking in het mbo, hbo en wo geeft aan stagediscriminatie vanwege hun functiebeperking te hebben ervaren. Stagediscriminatie komt over het algemeen vaker voor in het mbo dan in het hbo of wo en vaker bij studenten met een motorische beperking, een chronische ziekte, psychische aandoening of ASS dan bij studenten met een andere functiebeperking. Stagediscriminatie heeft veel impact op de student en diens studieloopbaan. De gevolgen omvatten onder andere studievertraging, studieuitval en een negatieve impact op de mentale gezondheid en het zelfvertrouwen van de student. Uit het onderzoek komen belangrijke oorzaken en knelpunten naar voren die ervoor zorgen dat stagediscriminatie van studenten met een functiebeperking in stand gehouden wordt: (1) knelpunten gerelateerd aan onwetendheid, onwil en beeldvorming, (2) knelpunten gerelateerd aan gebrek aan maatwerk en begeleiding en (3) knelpunten gerelateerd aan het melden van stagediscriminatie en nazorg. Het bevorderen van kennis en bewustwording, het verbeteren van de informatievoorziening rondom inclusieve stages, het toepassen van flexibiliteit en maatwerk gedurende de stage en het bieden van adequate begeleiding vanuit de onderwijsinstelling en de stageplek werden aangedragen als belangrijke beschermende factoren die kunnen bijdragen aan een positieve stage-ervaring voor studenten met een functiebeperking en de kans op het ervaren van stagediscriminatie verkleinen. Verder zorgt een goede meldingsprocedure en nazorg ervoor dat de impact van stagediscriminatie minder groot is. Het onderzoek brengt aan het licht dat stagediscriminatie vanwege een functiebeperking plaatsvindt en daarnaast sneller wordt geaccepteerd dan stagediscriminatie vanwege andere gronden. Ontoegankelijke stagevereisten en het gebrek aan kennis, vaardigheden en voorzieningen worden regelmatig aangevoerd als rechtvaardiging voor het benadelen van studenten met een functiebeperking. De Wgbh/cz verbiedt het maken van direct en indirect onderscheid op grond van handicap of chronische ziekte. Dit houdt in dat, wanneer studenten obstakels ondervinden bij het vinden van een stageplaats door ontoegankelijke eisen of het ontbreken van noodzakelijke voorzieningen, er een

verplichting geldt om effectieve aanpassingen te maken en algemene toegankelijkheid te waarborgen (behalve als dit onevenredig belastend zou zijn). Het onderzoek wijst uit dat aan deze wettelijke verplichting vaak niet wordt voldaan. Om stagediscriminatie van studenten met een functiebeperking effectief te bestrijden, is een groter bewustzijn en een sterkere urgentie vereist onder alle betrokkenen, zoals onderwijsprofessionals, beleidsmakers, stagebegeleiders en werkgevers, met het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap en de Wgbh/cz als leidraad. Als reactie op de bevindingen worden aanbevelingen aan onderwijsprofessionals, werkgevers en de overheid om stagediscriminatie aan te pakken gepresenteerd. Deze aanbevelingen omvatten onder andere het verbeteren van bewustwording en kennis, het toepassen van inclusieve werving en selectie voor stages, het uitdragen van antidiscriminatie als sociale norm, en het verbeteren van de nazorg aan studenten met een discriminatie-ervaring. Om vorm te geven aan deze aanbevelingen, is naast de rapportage een handreiking opgesteld met concrete handvatten voor het aanpakken van stagediscriminatie, gericht op het verbeteren van de inclusiviteit in de stages en het onderwijs.

LINK: <https://open.overheid.nl/documenten/dpc-dae910bad2c20282d02deee80274cf367f905849/pdf>

TREFWOORDEN: Hoger Onderwijs

Discriminatie

Discriminatiebestrijding

Landelijke overheid

Antidiscriminatiebeleid

Gehandicapten

Neurodiversiteit

Studenten / stagiaires

CODE: 742.24

TITEL: Femicide in perspectief

UIT: Justitiële verkenningen, Jaargang 51, nr. 4

UITGAVE: 2025

SAMENVATTING: Dit themanummer behandelt een onderwerp dat op het moment volop in de belangstelling staat: femicide. Er is veel maatschappelijke aandacht voor, het is een terugkerend onderwerp in de media en staat hoog op de politieke agenda. Tegelijkertijd is niet altijd duidelijk wat met femicide bedoeld wordt. Er worden verschillende vormen van fataal geweld tegen vrouwen onder geschaard. In dit themanummer staan zes 6 kritische en inhoudelijke beschouwingen over dit thema. Wat is de meerwaarde van het gebruik van de term femicide voor beleid, praktijk en onderzoek? En hoe kunnen we dit maatschappelijk probleem beter duiden, zodat het in de toekomst beter aangepakt kan worden? Over deze en andere vragen gaan de bijdragen van onderzoekers en professionals uit het werkveld in dit themanummer. Bevat:

. Renée Römken: Een lange weg. Naar herkenning van femicide als genderprobleem in Nederland. Renée Römken beschrijft hoe door de decennia heen geweld tegen vrouwen als maatschappelijk probleem is geagendeerd. Echter, in vergelijking met andere landen is Nederland achtergebleven in de aanpak van (dodelijk) geweld tegen vrouwen. Hoe komt dit? .Mojan Samadi: Femicide als strafrechtelijk fenomeen: een juridische oplossing voor een cultureel probleem? Wat moeten en kunnen we verwachten van het strafrecht in de aanpak van femicide? In haar bijdrage gaat Mojan Samadi in op de juridische meerwaarde van het gebruik van de term femicide, waarbij ze kijkt

naar ontwikkelingen in Latijns-Amerikaanse landen.

. Anouk Alberts en Martina Althoff: Erkenning zonder effect Over de beperkte meerwaarde van het plan van aanpak 'Stop Femicide!'. Anouk Alberts en Martina Althoff, nemen het programma Stop Femicide! onder de loep. Wat is de toegevoegde waarde van dit specifieke beleid?

. Katinka Lünemann: Patronen van geweld in intieme relaties en femicide. Katinka Lünemann richt zich in haar bijdrage op patronen van partnergeweld in intieme relaties die vaak voorafgaan aan femicide. Welke handvatten biedt dit voor professionals binnen de hulpverlening en het veiligheidsdomein?. Janine

. Janssen en Wilfred Janmaat: Is dodelijk eengerelateerd geweld femicide? Een kritische analyse. Janine Janssen en Wilfred Janmaat schrijven over (dodelijk) eengerelateerd geweld in relatie tot femicide. Zij laten zien dat de focus op fataal geweld en vrouwenslachtoffers ook blinde vlekken kent en pleiten voor een genderanalyse met een breder perspectief.

LINK: <https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/3479>

TREFWOORDEN: Geweld

Huiselijk geweld

Vrouwen

Mannen

Eerwraak

CODE: 175.25

TITEL: Jaarcijfers 2024 : Meld.Online Discriminatie (MOD)

UITGAVE: S.L. : Meld.Online Discriminatie (MOD), 2025

SAMENVATTING: Jaarverslag van Meld.Online Discriminatie (MOD) , het landelijke meldpunt voor strafbare, discriminerende uitingen op internet. Het verslag gaat over het jaar 2024. Cijfers van 2024 worden vergeleken met cijfers uit de periode 2023-2020.

In 2024 ontving MOD 718 meldingen over (vermeende) online discriminatie; een stijging van bijna 50% ten opzichte van een jaar eerder. Het is het tweede jaar op rij dat de meldingen fors stijgen bij MOD. De meeste meldingen hadden

betrekking op discriminatie op grond van herkomst, gevolgd door geloofsovertuiging en antisemitisme. Verder blijkt uit analyse van de

jaarcijfers dat de meeste meldingen gingen over uitingen op social media, namelijk 65%. Discriminatie is verboden, ook online. Veel websites, blogs en

social mediabedrijven hebben daarom een moderatiebeleid. Ook vanuit de Europese Unie zijn er de afgelopen jaren stappen ondernomen om online haat tegen te gaan

, zoals met de Digital Service Act. Ondanks deze wet- en regelgeving worden er alsnog groepen online gediscrimineerd. Het meldpunt ziet dat nationale én

internationale gebeurtenissen een grote impact hebben op het maatschappelijk sentiment, met name online. Dit was terug te zien in de cijfers; de sterkste

stijging van het aantal meldingen over discriminatie was gericht op geloofsovertuiging (x3), gevolgd door gender (x3,5). Het Meldpunt merkt in de

jaarcijfers dat politieke ontwikkelingen en buitenlandse conflicten van invloed zijn op het online sentiment. Denk hierbij aan het conflict in Gaza,

ongeregeldheden met Maccabi-fans in Amsterdam en verhitte politiek-maatschappij discussies. Voor- en tegenstanders spreken zich hierover steeds harder uit.

Afgelopen jaar werden door MOD in totaal 77 verwijderverzoeken ingediend bij moderatoren van social media platformen, blogs, fora's en autonome websites.

Dit is maar liefst 25% meer ten opzichte van het jaar ervoor. Het grootste deel van de verwijderverzoeken had betrekking op antisemitisme (36%), gevolgd door

herkomst (35%) en geloofsovertuiging (22%).

LINK: <https://meld.onlinediscriminatie.nl/media/jaarcijfersmeldpuntonline Discriminatie2024.pdf>

TREFWOORDEN: Discriminatie
Internet
Meldpunten
Klachtbehandeling
CODE: 222.25

TITEL: Monitor 'aan de bal' : stand van zaken wat betreft de aanpak voor voetbal en veiligheid in de Eredivisie en Keuken Kampioen Divisie

UITGAVE: S.L. : Auditteam Voetbal en Veiligheid, 2025

SAMENVATTING: Dit onderzoek inventariseert de stand van zaken met betrekking tot diverse onderdelen van de aanpak van voetbal en veiligheid in de Eredivisie en Keuken Kampioen Divisie (KKD). De 34 betaald voetbalorganisaties (BVO's) en hun samenwerkingspartners op lokaal niveau is gevraagd een online vragenlijst in te vullen; respons van 168 personen (Veiligheidscoördinatoren betaaldvoetbalorganisaties (BVO's), Supporters Liaison Officers - betaaldvoetbalorganisaties), Politie, gemeentes en openbaar Ministerie). Om ervoor te zorgen dat het voetbal voor iedereen is en dat bezoekers onbelemmerd kunnen genieten van de sport, zijn er dertien aanpakken geformuleerd. De meeste respondenten vinden 'Integrale samenwerking op lokaal niveau' de belangrijkste aanpak. Ook 'Gezamenlijke wedstrijdvoorbereiding', 'Aanpak van overlastgevende groepen' en 'Persoonsgerichte Aanpak Voetbal (PGA-V)' zijn voor veel respondenten belangrijk. Aanpakken die voetbalgerelateerde fenomenen bestrijden, worden als minder belangrijk gerangschikt. Tussen de verschillende organisaties en functies zijn er wel verschillen in de rangschikking van aanpakken.. Drie aanpakken gaan volgens relatief veel respondenten goed in hun gemeenten, namelijk 'Integrale samenwerking op lokaal niveau' (80%), 'Gezamenlijke wedstrijdvoorbereiding' (76%) en 'Gezamenlijke evaluatie van wedstrijden' (59%). De overige aanpakken worden door maximaal 40 procent van de respondenten als goed beoordeeld. De 'Persoonsgerichte Aanpak Voetbal (PGA-V)' is de aanpak waar volgens de meeste respondenten verbetering nodig is. Ook ligt hier de grootste behoefte voor hulp of ondersteuning van experts. Drie andere aanpakken die hier hoog op scoren, zijn 'Aanpak van overlastgevende groepen', 'Weerbaarheid van de BVO tegen (criminele) invloeden van buiten' en 'Tegengaan van het illegaal gebruik van vuurwerk in het stadion. In december 2019 werd voetballer Ahmad Mendes Moreira racistisch bejegend door aanhangers van FC Den Bosch. Dit heeft in 2020 geresulteerd in het plan 'Ons Voetbal Is Van Iedereen'. Hiermee beoogden de KNVB en de Rijksoverheid racisme en discriminatie rondom het voetbal tegen te gaan. De PGA-V maakte onderdeel uit van het plan. Het valt op dat na meer dan vijf jaar nog niet de helft van de respondenten aangeeft dat de PGA-V in hun gemeente is gestart en redelijk tot goed loopt. In de monitor zijn veel redenen genoemd die het goed uitvoeren van een PGA-V bemoeilijken. De heersende diversiteit over de doelgroep voor de PGA-V springt eruit. Er zijn in het land grote verschillen hieromtrent, waarbij het nergens meer enkel gaat om racisme en discriminatie. De grote verschillen leiden tot onduidelijkheid wanneer een PGA-V zou moeten starten en wat ieders rol en verantwoordelijkheden daarin zijn. De andere genoemde redenen die het goed uitvoeren van een PGA-V bemoeilijken, impliceren dat het ten aanzien van integrale samenwerking en informatie-uitwisseling vooralsnog teveel persoonsafhankelijk is. Ondanks het feit dat er veel maatschappelijke aandacht is voor het "tegengaan van racisme en discriminatie" zien de respondenten dit niet als een erg belangrijke aanpak

LINK: <https://mediatheek.politieacademie.nl/pdf/106092.PDF>

TREFWOORDEN: Discriminatie

Sport

Etnische minderheden

Antidiscriminatiebeleid

Discriminatiebestrijding

Openbaar Ministerie

Politie-optreden

CODE: 551.25

TITEL: Discriminatie Bewust Tegengaan. De beheersing van het risico op discriminatie bij de naleving van de Wwft en de Sw

UITGAVE: Amsterdam : De Nederlandsche Bank (DNB), 2025

SAMENVATTING: Vervolgonderzoek, In 2024 publiceerde De Nederlandsche Bank (DNB) het rapport 'Tegengaan van discriminatie door banken bij de naleving van de Wwft' met daarin de resultaten van een onderzoek onder 25 banken. In dat rapport kondigde DNB een vervolgonderzoek aan om de voortgang in de sector te monitoren. Het voorliggende rapport vormt het resultaat hiervan. Ten opzichte van het eerste onderzoek is de reikwijdte van dit onderzoek op twee manieren verbreed. Het onderzoek richt zich niet alleen op een selectie van banken, maar ook op een selectie van betaaldienstverleners. Verder is naast het risico op discriminatie bij de naleving van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) dit keer ook de Sanctiewet 1977 (Sw) betrokken. Dit jaar is het onderzoek uitgebreid met aandacht voor het tegengaan van discriminatie bij de naleving van de Sanctiewet 1977 (Sw). Ook nemen voor het eerst de betaaldienstverleners deel. Uit het eerdere onderzoek bleek dat banken meer kunnen doen om discriminatie tegen te gaan. DNB constateert nu dat banken belangrijke stappen hebben gezet om tot een betere aanpak van discriminatie te komen. Tegelijkertijd is er ook ruimte voor verbetering, bijvoorbeeld op het gebied van het tegengaan van indirecte discriminatie. Daarom doet DNB in het rapport een aantal richtinggevende aanbevelingen aan banken. Naast het onderzoek bij banken, heeft DNB ook gekeken naar betaaldienstverleners. Ook bij die instellingen ziet DNB naast positieve punten ook verbetermogelijkheden. In het rapport komt DNB daarom ook voor deze instellingen met richtinggevende aanbevelingen op basis waarvan ze hun aanpak van discriminatie kunnen versterken. De banken en betaaldienstverleners die aan het onderzoek hebben deelgenomen ontvangen binnenkort een individuele terugkoppeling van de onderzoeksresultaten. DNB zal in haar reguliere toezichtpraktijk in gesprek blijven met banken en betaaldienstverleners over de ongewenste neveneffecten van de naleving van de Wwft en Sw.

LINK: https://www.dnb.nl/media/ozsdxez4/78730-2400217-dnb-brochure-tegengaan-van-discriminatie_tg-pdf.pdf

TREFWOORDEN: Overheidsbeleid

Criminaliteit

Financiën

Moslimdiscriminatie

Dienstverlening

Discriminatie

Antidiscriminatiebeleid

Discriminatiebestrijding

CODE: 324.25

TITEL: Gender differences in health and health care utilisation in various ethnic groups in the Netherlands: a cross-sectional study

UIT: BMC Public Health, Vol. 9, 109

AUTEUR(S): Gerritsen, A.A.M.

Devillé, W.

UITGAVE: 2009

SAMENVATTING: This research paper examines gender differences in health and health care utilisation within and between various ethnic groups in the Netherlands. Data were used from the second Dutch National Survey of General Practice (2000-2002). A total of 7,789 persons from the indigenous population and 1,512 persons from the four largest migrant groups in the Netherlands (Morocco, Netherlands Antilles, Turkey and Surinam) aged 18 years and older were interviewed. Self-reported health outcomes studied were general health status and the presence of acute (past 14 days) and chronic conditions (past 12 months). And self-reported utilisation of the following health care services was analysed: having contacted a general practitioner (past 2 months), a medical specialist, physiotherapist or ambulatory mental health service (past 12 months), hospitalisation (past 12 months) and use of medication (past 14 days). Gender differences in these outcomes were examined within and between the ethnic groups, using logistic regression analyses. In general, women showed poorer health than men; the largest differences were found for the Turkish respondents, followed by Moroccans, and Surinamese. Furthermore, women from Morocco and the Netherlands Antilles more often contacted a general practitioner than men from these countries. Women from Turkey were more hospitalised than Turkish men. Women from Morocco more often contacted ambulatory mental health care than men from this country, and women with an indigenous background more often used over the counter medication than men with an indigenous background. Conclusion: In general the self-reported health of women is worse compared to that of men, although the size of the gender differences may vary according to the particular health outcome and among the ethnic groups. This information might be helpful to develop policy to improve the health status of specific groups according to gender and ethnicity. In addition, in some ethnic groups, and for some types of health care services, the use by women is higher compared to that by men. More research is needed to explain these differences.

LINK: <http://www.biomedcentral.com/1471-2458/9/109>

TREFWOORDEN: Etnische minderheden

Man/vrouwverschillen

Vrouwen

Nederland

Gezondheid

Gezondheidszorg

CODE: 562.09.09

TITEL: Sociaaleconomische ongelijkheid in cardiale sterfte

UIT: Statistische trends, Jaargang 2025, Publicatiedatum: 9-5-2025

AUTEUR(S): Otten, F

Bosma, H.

Arts, K.

UITGAVE: 2025

SAMENVATTING: Artikel.Sociaaleconomische ongelijkheid in cardiale sterfteCentraal in dit artikel staat de ontwikkeling van sociaaleconomische verschillen in cardiale

sterfte gedurende de periode 1996 tot en met 2022. Verschillen de ontwikkelingen tussen mannen en vrouwen? En in hoeverre spelen demografische veranderingen zoals vergrijzingen migratie hierbij een rol? Er wordt onderscheid gemaakt tussen cardiale sterfte specifiek door ziekten van de kransvaten, voornamelijk ischemische hartziekten, en sterfte ten gevolge van alle hart- en vaatziekten. De sociaaleconomische status is vastgelegd op basis van het inkomen en het vermogen van het huishouden. Belangrijkste bevindingen:– Bij zowel mannen als vrouwen zijn beide vormen van cardiale sterfte gedaald.– Bij zowel mannen als vrouwen daalde de sociaaleconomische ongelijkheid in beide vormen van cardiale sterfte tussen 1996 en 2012/2014; daarna nam bij mannen de ongelijkheid weer toe, bij vrouwen bleef die vrijwel constant.– Bij zowel mannen als vrouwen werkte de vergrijzing belemmerend op de daling in zowel cardiale sterfte als de ongelijkheid. Migratie speelde daarentegen juist een gunstige rol.

LINK: <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2025/sociaaleconomische-ongelijkheid-in-cardiale-sterfte?onepage=true>

TREFWOORDEN: Etnische minderheden

Man/vrouwverschillen

Vrouwen

Nederland

Gezondheid

Gezondheidszorg

Inkomen

Armoede

Maatschappelijke positie

CODE: 562.25

TITEL: Vrouwen zonder eigen inkomen. Nieuwe inzichten met een clusteranalyse

UIT: Statistische trends, Jaargang 2025, Publicatiedatum: 9-10-2025

AUTEUR(S): Kröner, L.

Bruine, M. de

Gaalen, R. van

UITGAVE: Den Haag : Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), 2025

SAMENVATTING: In dit artikel wordt in kaart gebracht wat de kenmerken zijn van vrouwen in Nederland die geen eigen inkomen hebben uit werk of uitkering. Het ging in 2022 om bijna 288 duizend (6,1 procent) 15- tot 65-jarige vrouwen, die ook geen onderwijs volgden. Er kunnen vierclusters vrouwen worden onderscheiden.

-Moeders met volwassen kinderen (48,9 procent), gemiddeld 58 jaar oud, veelal in Nederland geboren en vaak wonend in huishoudens met een relatief hoge financiële welvaart.

- Moeders van schoolgaande kinderen (22,9 procent), gemiddeld 47 jaar oud, relatief vaak buiten Nederland geboren.

- Moeders van jonge kinderen (0-4jaar) (14,6 procent), 34 jaar oud, vrijwel allen samenwonend, de helft buiten Nederland geboren, vaak wonend in een huishouden met relatief weinig financiële welvaart.

-Ongehuwde vrouwen (13,7 procent), gemiddeld 40 jaar oud, waarvan 30 procent alleen woont, relatief vaak zonder kinderen (68 procent), in een huishouden met een gemiddeld hoge financiële welvaart.

Dit artikel is qua opzet vergelijkbaar met een eerder verschenen artikel :Kröner, L ., Mazrekaj, D., van der Lippe, T., & Poortman, A.-R. (2024). Profiles Among Women Without a Paid Job and Social Benefits: An Intersectional Perspective Using Dutch Population Register Data (<https://doi.org/10.1111/spol.13080>)

Social Policy & Administration.

LINK: <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2025/vrouwen-zonder-eigen-inkomen?onepage=true>

TREFWOORDEN: Arbeid - Werkgelegenheid

Nederland

Arbeidsmarktpositie

Mannen

Vrouwen

Financiën

Koopkracht

Inkomen

CODE: 432.25

TITEL: Wie zit onder en wie boven de armoedegrens?

UIT: Statistische trends, Jaargang 2025

AUTEUR(S): Brakel, M. van den

Pouwels-Urlings, N.

UITGAVE: Den Haag : Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) , 2025

SAMENVATTING: Artikel. Armoede houdt volgens de nieuwe meetmethode voor Nederland in dat er te weinig financiële middelen in het huishouden zijn voor de minimale levensbehoeften. Zowel het inkomen als het vermogen liggen dan onder de armoedegrens. Maar ook met een inkomen of vermogen boven de grens kan iemand financieel kwetsbaar zijn. In dit artikel komen behalve de armen nog twee financieel kwetsbare groepen aan bod: de groep met een inkomen net boven de armoedegrens en een vermogen eronder, en de groep met een inkomen onder de grens en een vermogen erboven. Hoe groot zijn de drie groepen, wat is hun belangrijkste inkomstenbron, en in welke mate zijner schulden?-

- In 2023 waren er 540 duizend mensen arm, hadden 1,2 miljoen mensen maar net genoeg inkomen en 240 duizend te weinig inkomen maar voldoende vermogen.

- In de periode 2018-2023 zijn de drie groepen kleiner geworden. Vooral de groep armen slonk.

- Mensen met onvoldoende vermogen hebben vaak een bijstandsuitkering. Mensen met te weinig inkomen maar voldoende vermogen hebben meestal een zelfstandigeninkomen of pensioenuitkering.

- Mensen met onvoldoende vermogen hebben het vaakst problematische schulden. Bij mensen met te weinig inkomen maar voldoende vermogen is de vermogensbuffer vaak genoeg om minstens vijf jaar uit de armoede te blijven.

LINK: <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2025/wie-zit-onder-en-wie-boven-de-armoedegrens-?onepage=true>

TREFWOORDEN: Armoede

Financiën

Koopkracht

Inkomen

CODE: 145.25

TITEL: Those were the days: welfare nostalgia and the populist radical right in the Netherlands, Austria and Sweden

UIT: Journal of International and Comparative Social Policy, Vol.37, No. 2, pp. 128–141

AUTEUR(S): Schreurs, S.

UITGAVE: 2021

SAMENVATTING: Paper. In academia and beyond, it has become commonplace to regard populist parties – in particular, those on the radical right – as the archetypical embodiment of politics of nostalgia. Demand-side studies suggest that nostalgic sentiments motivate populist radical-right (PRR) voting and welfare chauvinist attitudes, yet systematic analyses of the nostalgic discourse that these parties promote have not been forthcoming. This paper seeks to fill that lacuna by analysing how the Freedom Party of Austria, the Dutch Party for Freedom and the Sweden Democrats framed the historical fate of the welfare state in their electoral discourse between 2008 and 2018. It demonstrates that their commitment to welfare chauvinism finds expression in a common repertoire of “welfare nostalgia,” manifested in the different modes of “reaction,” “conservation” and “modernisation.” Giving substance to a widespread intuition about PRR nostalgia, the paper breaks ground for further research into nostalgic ideas about social policy.

LINK: <https://doi.org/10.1017/ics.2020.30>

TREFWOORDEN: Politieke partijen

Nederland

Sociale zekerheid

Rechts-extremisme

Oostenrijk

Noord-Europa

Stemgedrag

CODE: 333.21

TITEL: Same-sex kissing and having a gay or lesbian child: a bridge too far? Parent-child similarities in homophobic attitudes and observed parental discomfort

UIT: Journal of Homosexuality, Vol. 71, 71, pp. 2341–2365. doi:10.1080/00918369.2023.2233658

AUTEUR(S): Rozenberg, T. van de

Kroes, A.D.A

Pol, L.D. van der

Groeneveld, M.

Mesman, J.

UITGAVE: 2024

SAMENVATTING: Paper. This study examined parent-child similarities in homophobic attitudes and observed parental discomfort with coming-out vignettes in interactions with their adolescent children (14–18 years old). Based on gender schema theory and the family process model we expected parent-child similarities in homophobic attitudes to be stronger in same-gender dyads. Further, the authors expected that observed parental discomfort with coming-out vignettes would occur and is stronger when the gender of the parent, child, and character in the vignette match. They used questionnaires and observation data from 199 White Dutch families in the Netherlands. The results showed that parents' homophobic attitudes were associated with their children's homophobic attitudes. For same-sex kissing and (imagining) having a gay son, these associations were stronger between parents and children of the same gender. Further, parental discomfort with coming-out vignettes occurred and was stronger when parents and children had the same gender, regardless of the gender of the vignette character. In conclusion, policies aiming at gay and lesbian inclusion should not be limited to accepting gay/lesbian identities, but also pay attention to the acceptance of same-sex intimacy expressions, having gay or lesbian family members, and

normalizing discussions about gay/lesbian lives.

LINK: <https://doi.org/10.1080/00918369.2023.2233658>

TREFWOORDEN: VO - Voortgezet onderwijs

Beeldvorming

Man/vrouwverschillen

Vrouwen

Homoseksualiteit

Opvoeding

Kinderen

Huwelijk

Discriminatiebestrijding

Discriminatie

CODE: 005.24

TITEL: The hidden lessons in textbooks: gender representation and stereotypes in European mathematics and language books

UIT: European Journal Of Education, Vol. 59(4). doi:10.1111/ejed.12716

AUTEUR(S): Jehle, A.M.C.

Groeneveld, M.

Rozenberg, T. van de

Mesman, J.

UITGAVE: 2024

SAMENVATTING: Paper. This cross-national European comparison examined gender representation and stereotypes in mathematics and language textbooks from Germany, Italy, Lithuania, the Netherlands and Romania. The results showed that female characters were numerically underrepresented. Female characters were also less often a main character or individually portrayed compared to male characters, but not proportionally to the overall lower number of female characters. Characters in occupational roles were less often female than male, whereas among characters with gender non-conform characteristics, these were more often female than male in some textbooks. There was no sexual diversity among characters. The differences in gender representation are found within each country, but gender differences were smaller in more gender-egalitarian countries. If textbooks are to offer the same learning benefits to both boys and girls, students should be equally represented in a diversity of roles and occupations.

LINK: <https://doi.org/10.1111/ejed.12716>

TREFWOORDEN: Literatuur

Beeldvorming

Etnische minderheden

Leerprogramma NL

Kinderen

VO - Voortgezet onderwijs

Man/vrouwverschillen

CODE: 734.24

TITEL: Gelijkheid in verscheidenheid over de omgang met criminaliteit in een pluriforme samenleving. Rede uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van hoogleraar Criminologie aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Radboud Universiteit op donderdag 15 september 2022

AUTEUR(S): Meeteren, M. van

UITGAVE: Nijmegen : Radboud Universiteit Nijmegen, 2022

SAMENVATTING: Rede/oratie uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van hoogleraar Criminologie aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Radboud Universiteit op donderdag 15 september 2022 door Masja van Meeteren, hoogleraar Criminologie aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Radboud Universiteit. Haar onderzoeksinteresse gaat uit naar vraagstukken op het snijvlak van criminaliteit en sociale ongelijkheid. Met zowel kwalitatieve als kwantitatieve methoden onderzoekt zij het functioneren van de strafrechtspleging en de beleidsmatige aanpak van criminaliteit, de rol van slachtoffers daarbinnen en de mate waarin mensen actoren en organisaties in de rechtshandhaving legitiem achten. Ze focust daarbij op het inzichtelijk maken en begrijpen van etnische en andere sociale verschillen. In haar oratie *Gelijkheid in verscheidenheid*: over de omgang met criminaliteit in een pluriforme samenleving betoogt Masja van Meeteren dat er in de strafrechtspleging meer oog moet zijn voor pluriformiteit. Dat geldt voor de overheid, in de aanpak van criminaliteit en bij de zorg voor slachtoffers, maar ook voor wetenschappers die onderzoek doen naar criminaliteit, slachtofferschap en het functioneren van de strafrechtspleging. Wetenschappers hebben niet alleen de taak om in kaart te brengen of er daarbij sprake is van sociale ongelijkheden, maar vooral ook om te onderzoeken hoe deze tot stand komen. We weten momenteel nog te weinig over de mechanismen waarmee sociale ongelijkheid in de omgang met criminaliteit ontstaat. Een beter begrip van hoe ongewenste uitkomsten tot stand komen is nodig om passende oplossingen te kunnen ontwikkelen. Masja van Meeteren illustreert haar betoog aan de hand van inzichten uit criminologisch onderzoek naar pluriformiteit in de zin van etniciteit en migratieachtergrond.

LINK:

<https://repository.ubn.ru.nl/bitstream/handle/2066/284927/284927.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

TREFWOORDEN: Etnische minderheden

Multiculturele samenleving

Inburgering

Turken

Marokkanen

Criminaliteit

CODE: 363.22

TITEL: How does exposure to information on ethnic discrimination inspire belief change? A preregistered population-based survey experiment testing resonance and dissonance mechanisms

UIT: Political Psychology

NUMMER: First published: 08 July 2025

AUTEUR(S): Mijs, J.

Koster, J.

Waal, J. van der

Meeteren, M. van

UITGAVE: 2025

SAMENVATTING: Paper. Informed by the information-deficit model, this preregistered survey experiment based on a random sampling of the Dutch population register (n = 2792) assesses how exposure to information about ethnic discrimination inspires adult belief change, especially how it affects (a) perceptions of ethnic inequality, (b) meritocratic explanations of ethnic inequality, and (c) attitudes toward affirmative action. Moreover, the authors assess two mechanisms through which belief change following exposure to informational

stimuli can come about: because information dissonates or resonates with vicarious experiences. That is, does belief change happen when the information provided produces a shock or when it resonates with vicariously experienced ethnic inequality and discrimination? They test these mechanisms by interacting the effect of information provision with participants' everyday interactions with people with a migration background. While the preregistered hypotheses are not corroborated, the results tentatively suggest that the information provided affects perceptions of ethnic inequality according to the resonance mechanism. Contrastingly, it affects meritocratic explanations of ethnic inequality and support for affirmative action in line with the dissonance mechanism. These findings hold for the simultaneous modeling of alternative explanations centering on the role of ideology, social identity, and ethnic threat in processing information.

LINK:

<https://static1.squarespace.com/static/55e8aafef4b011f0abb1b06d/t/686d5721527cb71f702f16fa/751996197202/Mijs+et+al+2025++How+does+exposure+to+information+on+ethnic+discrimination+inspire+belief+change.pdf>

TREFWOORDEN: Nederland

Politiek

Discriminatie

Positieve actie

Etnische minderheden

Acties

Discriminatiebestrijding

Racisme

CODE: 202.25

TITEL: Jong en veerkrachtig. De rol van goed omgaan met tegenslag en steun in de thuis- en schoolomgeving bij welbevinden

AUTEUR(S): Roos, S. de

Huijnk, W.

Kromhout, M.

UITGAVE: Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) , 2025

SAMENVATTING: Dit onderzoek beoogt meer zicht op veerkracht van jongeren (12 tot en met 18 jaar) te geven door in een drietal bestaande surveys te kijken naar de rol van sociale steun en andere hulpbronnen bij veerkracht. Auteurs van dit onderzoek definiëren veerkracht als het goed kunnen omgaan met en herstellen van stress en tegenslag. Ook gaan we in op samenhangen tussen veerkracht, verschillende participatievormen, participatiedruk en welbevinden bij jongeren. Bij participatie onderscheiden we leren, werken, taken thuis doen, mantelzorg, bewegen, cultuur- en online participatie. De gebruikte surveys zijn de Periodieke peiling jongeren 2022 (PPJ'22), de Health Behaviour in School-aged Children-studie 2021 (HBSC'21) en de Mental Wellbeing Young Carers, eerste deelstudie 2018 (Me-We-wp1'18).³⁴ Uit dit onderzoek blijkt dat veerkracht positief samenhangt met het mentale welbevinden van jongeren en negatief met participatiedruk zoals schooldruk. Emotionele steun en weinig druk van vooral ouders (sociale hulpbron) gaan samen met zowel meer veerkracht als een hoger mentaal welbevinden van jongeren. In het algemeen zeggen ruim vier op de tien jongeren over veel veerkracht te beschikken, bijna de helft zegt een beetje veerkracht te hebben en één op de tien jongeren geeft aan een lage mate van veerkracht te hebben. Ongeveer de helft van de jongeren is overtuigd van de eigen effectiviteit en een derde ervaart veel controle over het leven. Deze cijfers zijn niet zorgwekkend. Wat betreft de vraag naar veerkracht bij verschillende groepen jongeren blijkt dat vooral meisjes, jongeren met een homo- of biseksuele oriëntatie en jongeren met een gezondheidsprobleem relatief laag scoren op veerkracht. Zij hebben hierin mogelijk een extra steuntje in de rug nodig. Sterker nog dan geslacht en persoonlijke stressoren hangen steun en stress vanuit het sociale netwerk samen met veerkracht, met name de steun en druk van hoge verwachtingen van ouders. Jongeren die meer steun en minder druk van hun thuisfront ervaren, geven aan over relatief veel veerkracht, self-efficacy en controle te beschikken. Zoals verwacht hebben jongeren die aangeven meer veerkracht te hebben naar eigen zeggen minder negatieve effecten van coronamaatregelen op hun leven ervaren. Dit geldt bijvoorbeeld voor hun gezondheid, schoolprestaties en relatie met familie en vrienden, maar vooral voor hoe goed jongeren zich voelen en hun toekomstverwachtingen. Ook de steun van met name ouders lijkt een belangrijke beschermende rol te hebben gespeeld tegen negatieve impact van corona. Steun van leraren lijkt vooral van belang geweest te zijn bij het voorkomen van negatieve gevolgen van corona op de leermotivatie van jongeren. De vraag of veerkracht van jongeren gerelateerd is aan participatie kunnen we deels bevestigend beantwoorden. Zo geven jongeren die over meer overall veerkracht en self-efficacy beschikken relatief vaak aan voldoende en meer te bewegen. En jongeren die meer self-efficacy en controle ervaren, geven aan minder intensief te gamen. In tegenstelling tot wat beleidsmakers verwachten vinden we echter geen samenhang tussen veerkracht en cultuurparticipatie van jongeren. Ook houden self-efficacy en controle geen verband met intensief online contact. Jonge mantelzorgers zijn wat hun veerkracht en mentaal welbevinden betreft gemiddeld slechter af dan hun leeftijdgenoten zonder zorgtaak. Dat jonge mantelzorgers een relatief laag welbevinden hebben, heeft te maken met hun relatief lage mate van overall veerkracht. Naast veerkracht spelen ook de soort ziekte van de naaste, de intensiteit van de hulp en openheid over de zorgtaak op school een rol bij het welbevinden van jonge mantelzorgers. Niet alle jongeren hebben evenveel veerkracht en mentaal welbevinden. Vooral meisjes, jongeren die te maken hebben met ziekte en zorg en jongeren met een niet-heteroseksuele oriëntatie (lesbisch, homoseksueel en biseksueel, kortweg lhb) geven aan relatief weinig veerkracht

en welbevinden te ervaren. Daar zou vanuit onderzoek, beleid, school, zorginstellingen en thuis (nog) meer aandacht voor kunnen zijn. Ten aanzien van het genderverschil zou verder onderzoek zich kunnen richten op de vraag waar dit vandaan komt. Dit verschil zou bijvoorbeeld een artefact kunnen zijn van de methode: jongens stellen zich in zelfrapportages misschien minder kwetsbaar op dan meisjes of herkennen negatieve emoties en emotionele problemen misschien minder goed bij zichzelf. Die problemen kunnen zich bij hen ook op een andere wijze uiten die wij niet gemeten hebben. Maar omdat dit genderverschil ook internationaal een robuuste bevinding is, over verschillende culturen heen, denken wij dat het verschil hoe dan ook aanzienlijk is en dat men dit wel serieus moet nemen. Uitgaand van een daadwerkelijk genderverschil suggereren resultaten van eerder onderzoek dat beleidsmakers, professionals en ouders meer aandacht kunnen hebben voor de wijze waarop er met jongeren over mentale gezondheid en prestatiedruk gepraat wordt, ook in de aanpak Mentale gezondheid van ons allemaal. Uitgebreid praten over mentale klachten en negatieve emoties zou er bijvoorbeeld voor kunnen zorgen dat meisjes elkaar in de put gaan praten (zogenoemd 'co-rumineren'), hetgeen weer kan leiden tot meer piekeren en problemen. Daarom zou men in gesprekken met vooral meisjes niet te lang stil moeten staan bij negatieve emoties, maar de gesprekken vooral moeten richten op wat er goed gaat, waar jongeren blij van worden en wat mogelijke oplossingen voor lastige situaties zijn. Verder onderzoek zou meer zicht kunnen geven op de vraag of co-rumineren het genderverschil in veerkracht en welbevinden verklaart en of de voorgestelde manier van praten over mentale gezondheid dit verschil kan verkleinen. Wat betreft jonge mantelzorgers zou er vanuit beleid en professionals extra aandacht besteed moeten worden aan degenen die intensief zorgen en een psychisch zieke naaste hebben. Vooral hun welbevinden staat onder druk. Met dit onderzoek onderschrijven we opnieuw het belang van het beperkt houden van de mantelzorgtaak voor jongeren en het bespreekbaar maken van (psychische) ziekten (ook van jongeren zelf) en zorgtaken op school om hun welbevinden op peil te houden. Bij jongeren die zelf langdurig ziek zijn zou er vanuit de zorg niet alleen aandacht moeten zijn voor de medische kanten van de ziekte, maar ook voor de psychosociale gevolgen ervan. Ook onderstreept dit onderzoek nogmaals het belang van beleid en programma's op het gebied van seksuele diversiteit en problemen van lhb-jongeren, waarbij gewerkt wordt aan het veiliger maken van het leefklimaat en verminderen van (minderheids)stress van deze jongeren. Zo maakt de seksuele oriëntatie het deze jongeren in sommige situaties lastiger om normaal mee te doen op school en in de vrije tijd. In die situaties wordt regelmatig een extra beroep op hun veerkracht gedaan. Zij krijgen op school en in de buurt bijvoorbeeld relatief vaak met pesten en discriminatie te maken. Lhb-jongeren kunnen ook niet onbevraagd en onbezorgd naar bepaalde vakantiebestemmingen gaan. Een ander voorbeeld is dat homoseksuele jongens bij voetbal vaak niet zonder risico op uitsluiting en agressie voor hun geaardheid kunnen uitkomen. Om deze stressoren te verkleinen valt te denken aan het (nog meer) inzetten op generieke antipest-programma's en burgerschaps onderwijs dat zich ook expliciet richt op seksuele en genderdiversiteit. Daarnaast kunnen specifieke programma's op scholen rondom gender en seksualiteit, zoals via het verbond Gender-Sexuality Alliance (GSA), helpen bij acceptatie en een positieve houding ten aanzien van lhbt+ers. Dit kan de sociale veiligheid op school vergroten en daarmee positief van invloed zijn op hun veerkracht en welbevinden. Om lhbt+-jongeren én hun ouders goed te kunnen bereiken en adequaat te ondersteunen zouden (aankomende) leraren en professionals in de zorg voldoende kennis moeten hebben van lhbt+-specifieke

(opvoedings)kwesties en problematiek, en zorg op maat moeten geven.

LINK: <https://www.scp.nl/site/binaries/site-content/collections/documents/2025/10/23/jong-en-veerkrachtig/scp-rapport-jong-en-veerkrachtig.pdf>

LINK: <https://www.scp.nl/site/binaries/site-content/collections/documents/2025/10/23/jong-en-veerkrachtig/bijlagen-jong-en-veerkrachtig.pdf>

TREFWOORDEN: Homoseksualiteit

Jongeren

Biseksualiteit

Nederland

VO - Voortgezet onderwijs

Schoolloopbaan

Leefsituatie

Gezondheid

CODE: 174.25

TITEL: Naar een toekomst die jongeren toekomst

AUTEUR(S): Maslowski, R.

Turkenburg, M.

Hamdi, A.

Soeterik, I.

Day, M.

Verstappen, M.

UITGAVE: Den Haag : Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP), 2025

SAMENVATTING: Dit onderzoek richt zich op de vraag wat jongeren verwachten van de toekomst en in hoeverre zij voorbereid zijn op eventuele uitdagingen in de samenleving.

Specifiek gaan we daarbij in op hoe jongeren denken over hoe we in de toekomst met elkaar zouden moeten samenleven. In deze studie ligt daarbij de focus op jongeren van 16-23 jaar. In deze levensfase maken jongeren keuzes die voor een belangrijk deel hun toekomst bepalen. Daarnaast vormen zij zich een beeld van de toekomst die zij voor ogen zien, en ervaren of voorzien mogelijk belemmeringen in het realiseren van het toekomstbeeld dat hen voor ogen staat. De volgende onderzoeksvragen staan daarbij centraal: 1 In hoeverre zijn jongeren tevreden en gelukkig met hun leven, en in hoeverre dragen hulpbronnen waarover zij beschikken hieraan bij? 2 Hoe ervaren jongeren de manier waarop we in Nederland met elkaar samenleven? 3 Welke verwachtingen hebben jongeren van hun eigen toekomst, en van toekomstige maatschappelijke ontwikkelingen? Om de onderzoeksvragen te beantwoorden, is gebruikgemaakt van gegevens die het SCP in de Periodieke Peiling Jongeren (PPJ) heeft verzameld, een kwalitatieve studie (interviews) onder jongeren die het Verwey-Jonker Instituut in opdracht van het SCP heeft uitgevoerd, aangevuld met gegevens van het CBS en informatie uit andere onderzoeken naar jongeren. De gegevens voor de PPJ en de kwalitatieve gegevens uit de diepte-interviews van het Verwey-Jonker Instituut hebben betrekking op 2022. Op dat moment waren de gevolgen van de coronapandemie nog duidelijk merkbaar. Rusland was Oekraïne opdat moment al binnengevallen, maar er was nog niet sprake van de gewelddadigheden in het Midden-Oosten. De uitkomsten van zowel de PPJ als de diepte-interviews dienen in dit licht te worden gezien. Ten aanzien van de vraag 'In hoeverre zijn jongeren tevreden en gelukkig met hun leven, en in hoeverre dragen hulpbronnen waarover zij beschikken hieraan bij?', laten de resultaten van de PPJ zien dat veel jongeren tevreden zijn over hun leven. Tegelijkertijd zijn er echter zorgen over hoe jongeren in het leven staan. Deze zorgen komen voort uit de afname van het

aandeel jongeren dat over de afgelopen decennia aangeeft tevreden en gelukkig te zijn. Uit de Jeugdmonitor van het CBS komt naar voren dat mentale problemen onder jongeren zijn toegenomen, evenals gevoelens van stress en eenzaamheid. Waar jongeren vijftien of twintig jaar geleden relatief het meest gelukkig en tevreden waren, behoren zij nu tot de leeftijdsgroep die het minst tevreden en gelukkig is. Dat heeft voor een deel met corona te maken, en de maatregelen die in dat kader zijn genomen. Deze hebben jongeren sterker geraakt dan oudere leeftijdsgroepen. Zorgelijk is bovendien dat de afname van tevredenheid en geluk zich na corona maar licht hersteld heeft. Hoewel de daling in tevredenheid en geluk op een brede groep jongeren betrekking heeft, raakt het meisjes en jonge vrouwen beduidend sterker dan jongens en jonge mannen. Jonge vrouwen waarderen hun leven lager dan hun mannelijke leeftijdgenoten, rapporteren een lager welzijn, meer stress en een groter aantal mentale problemen. Waar het de tweede onderzoeksvraag betreft, 'Hoe ervaren jongeren de manier waarop we in Nederland met elkaar samenleven?', komt in deze studie naar voren dat jongeren duidelijke opvattingen hebben over het samenleven in ons land en hoe dat beter zou kunnen in hun ogen. De PPJ laat zien dat het merendeel van de jongeren weliswaar een voldoende geeft aan hoe we met elkaar samenleven, maar velen geven hieraan een 6 of een 7. Het toegekende cijfer maakt duidelijk dat veel jongeren zich tegelijkertijd ook zorgen maken om hoe we met elkaar omgaan. In de interviews met jongeren kwam naar voren dat zij in de samenleving onverdraagzaamheid en intolerantie naar anderen ervaren, en het gevoel hebben dat er sprake is van een verharding van onderlinge relaties. Zij uiten de wens dat de samenleving socialer, rechtvaardiger en duurzamer wordt en dat de sociale omgang tussen mensen vriendelijker en meer betrokken is. De jongeren missen gemeenschapszin. Solidariteit, acceptatie, vriendelijkheid en respect zijn waarden die de geïnterviewde jongeren terug zouden willen zien in het samenleven met elkaar. Hoewel veel jongeren een nipte voldoende geven aan hoe we met elkaar samenleven, oordelen zij hierover positiever dan volwassenen. Als het gaat om de diversiteit in de buurt waar zij wonen, zijn zij ook meer dan volwassenen van mening dat verschillen in migratieachtergrond en geloofsovertuiging niet betekenen dat dit de buurt tot een minder prettige leefomgeving maakt. Dit sluit ook aan bij de waarden die jongeren aanhangen. Uit de PPJ komt naar voren dat een ruime meerderheid van de jongeren aangeeft dat ze het belangrijk vinden dat iedereen mag zijn zoals die wil, ook al wijkt dat erg af van anderen. Het weerspiegelt ook dat ze zelf niet te veel beperkt willen worden door sociale normen die hen door anderen opgelegd worden, maar willen kunnen bepalen wat zij doen en hoe zij dat doen. Tegelijkertijd geven velen ook blijk van een besef van collectieve verantwoordelijkheid. Een grootdeel van de jongeren geeft aan dat het belangrijk is dat mensen die het minder goed hebben, worden ondersteund. Deze gevoelde collectieve verantwoordelijkheid lijkt voor jongeren, net als het belang dat ze aan solidariteit hechten, voort te komen uit de individuele vrijheid die ze voorstaan. Ieder heeft het recht om zijn of haar eigen leven te leiden, en wanneer anderen daartoe minder goed in staat zijn, verdienen zij om daarin ondersteund te worden. Niet alle jongeren oordelen positief over het samenleven in ons land. Ongeveer een vijfde van de jongeren tussen de 16 en 18 jaar geeft een onvoldoende aan de wijze waarop we met elkaar in Nederland samenleven. Uit de PPJ komt naar voren dat deze jongeren niet noemenswaardig lijken te verschillen wat betreft achtergrond van jongeren die positiever oordelen over samenleven met elkaar. Het enige waarop beide groepen duidelijk van elkaar lijken te verschillen is in het vertrouwen dat zij in anderen hebben. Jongeren

die negatiever denken over hoe we met elkaar samenleven in Nederland geven aan ook een lager sociaal vertrouwen te hebben. Met betrekking tot de onderzoeksvraag 'Welke verwachtingen hebben jongeren van hun eigen toekomst, en van toekomstige maatschappelijke ontwikkelingen?', blijkt dat de meeste jongeren in Nederland zijn positief gestemd over hun eigen toekomst. Uit de PPJ, maar ook uit de interviews die we met jongeren hielden, blijkt dat velen denken dat ze met hun opleiding een baan kunnen vinden en hun eigen leven op de rit kunnen brengen. Uit hun verwachtingen spreekt een zeker optimisme; het gevoel zelf voor een groot deel te kunnen bepalen hoe hun leven eruit gaat zien. Dat geldt ongeacht opleidingsverschillen of verschillen in sociaal-economische achtergrond. Alleen jongeren met een slechtere gezondheid zien hun eigen toekomst minder rooskleurig in dan hun leeftijdgenoten. Zij hebben ook minder zelfvertrouwen en een geringer geloof in eigen kunnen dan het merendeel van de jongeren die optimistisch is over hun toekomst. Waar het hun toekomstverwachtingen betreft is daarnaast ook het sociaal kapitaal van jongeren van belang. Jongeren die opgroeien in een gezin dat hen steun biedt, vrienden hebben waarop zij kunnen steunen, en een groter sociaal vertrouwen hebben, zien hun toekomst over het algemeen ook met meer vertrouwen tegemoet. Hoewel jongeren over vrijwel alle facetten van hun eigen toekomst positief gestemd zijn, maken velen zich wel zorgen of ze straks nog aan een zelfstandige woning kunnen komen. Jongeren geven in de interviews aan dat er te weinig huurwoningen zijn, en dat zowel de huurwoningen in de vrije sector als koopwoningen voor starters niet of nauwelijks betaalbaar zijn. Een studie van het SER Jongerenplatform (2025) laat zien dat een groot aantal jongeren verwacht uiteindelijk wel aan zelfstandige woonruimte te komen, maar inschat dat dit waarschijnlijk de eerstkomende jaren nog niet haalbaar zal zijn. Dat geldt niet alleen voor het vinden van zelfstandige woonruimte, maar ook voor het stichten van een gezin. Waar jongeren over het algemeen positief over hun eigen toekomst zijn, zijn zij minder optimistisch voor het land als geheel. Daarbij spelen de hiervoor genoemde ontwikkelingen op de woningmarkt – die hen ook direct zelf raken – een rol, maar ook een naar verwachting afnemende welvaart en een onzeker wereldtoneel. Uit de interviews kwam naar voren dat jongeren zorgen hebben – in verschillende mate – over klimaatverandering en de gevolgen daarvan voor hun (nabije) toekomst en die van Nederland, maar ook over discriminatie en racisme, en de kansongelijkheid die zij nog steeds terugzien in de samenleving. Veel jongeren constateren dat er een kloof is tussen hun gedroomde ideaal en de werkelijkheid (SER Jongerenplatform 2025). Zij verwachten dat veel van de maatschappelijke problemen die nu spelen in de toekomst nog steeds aanwezig zijn, en op zijn best gedeeltelijk opgelost zullen zijn.

LINK: <https://www.scp.nl/site/binaries/site-content/collections/documents/2025/10/23/naar-een-toekomst-die-jongeren-toekomst/scp-rapport-naar-een-toekomst-die-jongeren-toekomst.pdf>

TREFWOORDEN: Jongeren

Nederland

VO - Voortgezet onderwijs

Schoolloopbaan

Leefsituatie

Gezondheid

CODE: 174.25

TITEL: Voorbij je eigen bubbel: Een verkenning naar navigeren tussen verschillende leefwerelden in de bovenbouw van de basisschool

AUTEUR(S): Coopmans, M.

Distelbrink, M.

Burggraaf, D.

Rhemen, R. van

UITGAVE: Utrecht : Kennisplatform Inclusief Samenleven (KIS) - Verwey-Jonker Instituut (KIS), 2025

SAMENVATTING: Om samen te leven in diversiteit, is het essentieel dat kinderen kunnen omgaan met verschillen, en kunnen navigeren tussen verschillende leefwerelden of sociale contexten. Burgerschapsonderwijs helpt hen daarbij. Verschillende leerkrachten in de bovenbouw van het basisonderwijs vroegen KIS om handvatten bij dit burgerschapsonderwijs. KIS formuleerde deze handvatten op basis van het theaterproject 'Onze stad een bubbelbad' van Studio 52nd. Binnen 'Onze stad een bubbelbad' is met leerlingen uit groep 7/8 een theaterstuk gemaakt, met hun zelfgeschreven teksten. Dit stuk gaat over het navigeren tussen 'bubbels' zoals school, thuis en straat. Het stuk vormt de basis voor een les in de klas over ditzelfde onderwerp. Eerder onderzoek liet zien dat de theaterprojecten van Studio 52nd goed aansluiten bij het ontwikkelen van agency; het zelf richting kunnen geven aan je leven. Kinderen hebben dit nodig om tussen en binnen bubbels en hun eigen deelidentiteiten goed te kunnen navigeren. Dit onderzoek laat aan de hand van literatuur, observaties en interviews met betrokkenen zien dat het concept bubbels en de werkvormen die Studio 52nd daarbij gebruikt goed kunnen worden ingezet voor burgerschapsonderwijs in de bovenbouw van het basisonderwijs. Het rapport geeft daarvoor diverse ideeën en concrete handvatten.

LINK: https://www.kis.nl/sites/default/files/2025-09/424631_Voorbij-je-eigen-bubbel.pdf

TREFWOORDEN: Jongeren

Leerlingen

Basisonderwijs (Primair-)

Burgerschap

Leerprogramma NL

Antiracisme onderwijs

ICO - Intercultureel onderwijs

CODE: 747.25

TITEL: Kinderrechten in beweging '25

UITGAVE: S.L. : Kinderrechtencollectief, 2025

SAMENVATTING: Editie 2025 van de monitor 'Kinderrechten in Beweging Editie'. Met Kinderrechten in Beweging laat het Kinderrechtencollectief jaarlijks zien hoe ver de overheid is met het opvolgen van de adviezen van het VN-Kinderrechtencomité.

Kinderrechten in Beweging brengt elk jaar de data en beleidsveranderingen van het afgelopen jaar in beeld. De verslagperiode van deze website beslaat het derde jaar na de aanbevelingen, dus de periode maart 2024 tot maart 2025. Het laat op tien thema's zien waar beweging in zit en waar nog veel meer actie op moet worden ondernomen. De tien thema's zijn: Discriminatie . Kinder- en jongerenparticipatie . Geweld tegen kinderen . Jeugdhulp en jeugdbescherming . Mentaal welzijn . Armoede . Onderwijs . Migratie . Kinderhandel en seksuele uitbuiting . Jeugdstrafrecht

LINK: <https://www.kinderrechteninbeweging.nl/over-kinderrechten-in-beweging/#>

TREFWOORDEN: Kinderen

Armoede

Kinderbescherming
Mensenrechten
Huiselijk geweld
Opvoeding
Passend onderwijs
AMA's
Strafrecht
Discriminatie
Onderwijs-systeem NL
CODE: 174.25

TITEL: Verkennend onderzoek naar de strafbaarstelling en uitgangspunten van bestraffing van antisemitische gedragingen in Frankrijk, België en Duitsland

AUTEUR(S): Wilde, B. de

UITGAVE: S.L. : De Strafzaak , 2025

SAMENVATTING: Dit rapport bevat een verkenning naar de strafbaarstelling van antisemitische gedragingen in België, Frankrijk en Duitsland en de rol van antisemitische motieven in deze landen bij de uitgangspunten van de straftoemeting. In de hoofdstukken 2, 3 en 4 wordt beschreven op welke manieren antisemitische gedragingen strafbaar zijn gesteld en bij de straftoemeting worden betrokken in Frankrijk, België en Duitsland. In hoofdstuk 5 wordt de onderzoeksvraag beantwoord. In de bijlagen bij dit rapport zijn de relevante Nederlandse, Franse, Belgische en Duitse wetteksten opgenomen. De teksten waarvan geen officiële versie in het Nederlands beschikbaar is, zijn voorzien van een Nederlandse vertaling. In de strafwetgeving in Frankrijk, België en Duitsland komen drie soorten bepalingen voor die relevant zijn voor de strafbaarstelling en bestraffing van antisemitische gedragingen. 1. Bepalingen waarin discriminatie vanwege een bepaald kenmerk strafbaar is gesteld. In Frankrijk, België en Duitsland zijn uiteenlopende antisemitische gedragingen strafbaar. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om het aanzetten tot haat en om beledigingsdelicten. In deze strafbaarstellingen worden kenmerken waarop niet mag worden gediscrimineerd aangeduid. 2. Bepalingen waarin ten aanzien van bepaalde (groepen) delicten is aangegeven dat een hogere strafbedreiging van toepassing is wanneer met een discriminatoir motief is gehandeld. a. Variant A: hogere strafbedreiging bij specifieke (groepen) delicten. b. Variant B: hogere strafbedreiging bij alle delicten. In het algemene deel van het Franse wetboek van strafrecht is bepaald dat de strafbedreigingen voor alle delicten worden verhoogd wanneer sprake is van handelen met een discriminatoir motief. Het betreft hier alleen de vrijheidsstraf. Er worden op grond van de hoogte van de strafbedreigingen in de strafbepalingen zeven niveaus van vrijheidsstraffen onderscheiden. Per niveau is aangegeven welke strafbedreiging van toepassing is wanneer met een discriminatoir motief is gehandeld. 3. Bepalingen op grond waarvan de rechter bij de straftoemeting rekening dient te houden met een discriminatoir motief. In Duitsland en België is de strafrechter op grond van het wetboek van strafrecht verplicht om bij de straftoemeting in strafverzwarende zin rekening te houden met discriminerende motieven, waaronder antisemitische motieven. Dit mag echter nooit leiden tot een hogere straf dan die bij wet op het desbetreffende delict is gesteld. Wanneer het desbetreffende motief al in de toepasselijke strafbepaling tot uitdrukking komt, is de bepaling ten aanzien van de straftoemeting niet van toepassing, om te voorkomen dat dezelfde factor tweemaal tot strafverhoging zou leiden. Dat de rechter

rekening moet houden met een discriminatoir motief, impliceert overigens niet dat in geval van antisemitische gedragingen altijd zwaardere straffen worden opgelegd, omdat de straf wordt bepaald aan de hand van een groot aantal factoren, waaronder mogelijk ook strafverminderende factoren. Vergelijking met Nederland Ook Nederland kent bepalingen waarin het handelen met een discriminatoir motief strafbaar is gesteld. Het gaat hier bijvoorbeeld om het aanzetten tot haat jegens een bepaalde bevolkingsgroep en het beledigen van een persoon op grond van een bepaald kenmerk. In deze strafbepalingen worden specifieke kenmerken genoemd waarop geen onderscheid mag worden gemaakt. Evenals in de onderzochte andere landen, komt daarin de term 'antisemitisme' of een variant daarop niet voor. Het handelen met een antisemitisch motief valt wel onder de meer algemene kenmerken ras, godsdienst en levensovertuiging die in deze bepalingen worden genoemd. Nederland komt ten aanzien van de delicten die met discriminatoir motief zijn begaan, redelijk overeen met Frankrijk, België en Duitsland, al zijn in deze landen verschillende keuzes gemaakt ten aanzien van de reikwijdte en formulering van delictsomschrijvingen. In Frankrijk bestaan strafbepalingen waarin het niet in het openbaar beledigen van (een groep) mensen en het aanzetten tot haat, geweld of discriminatie jegens (een groep) mensen strafbaar is gesteld. De Nederlandse artikelen 137c en 137d Sr hebben betrekking op het doen van soortgelijke uitingen 'in het openbaar'. Deze bepalingen zijn geplaatst in de titel 'Misdrijven tegen de openbare orde'. Belediging is ook strafbaar wanneer het niet-openbaar plaatsvindt, maar ter zake van het niet in het openbaar aanzetten tot haat, geweld of discriminatie kent Nederland geen strafbepaling. In bepaalde gevallen zal dit wel strafbaar kunnen zijn omdat sprake is geweest van uitlokking van een misdrijf (art. 47 Sr) of van poging tot uitlokking (art. 46a Sr). De strafbedreigingen zijn lastig te vergelijken, omdat in andere landen andere keuzes zijn gemaakt bij de formulering van de delictsomschrijving en omdat daarbij soms verschillende varianten van de delicten worden omschreven die ieder een eigen strafbedreiging kennen. Wat wel kan worden vastgesteld is dat de strafbedreigingen ter zake van min of meer vergelijkbare delicten in de onderzochte andere landen niet hoger zijn dan in het Nederlandse Wetboek van Strafrecht. In de Nederlandse strafwetgeving komen momenteel geen bepalingen voor die de maximumstraf verhogen in geval van het handelen uit een discriminatoir motief of meer specifiek een antisemitisch motief. Bij de Tweede Kamer is echter een wetsvoorstel aanhangig waarin wordt voorgesteld om het hebben gehandeld met een discriminatoir oogmerk als algemene strafverzwarende omstandigheid in te voeren in het Wetboek van Strafrecht [wetsvoorstel is in de zomer 2025 in werking getreden]. Wanneer dit wetsvoorstel wordt aangenomen, wordt de maximumvrijheidsstraf ten aanzien van alle delicten die met discriminatoir oogmerk zijn begaan, met een derde verhoogd. Dit komt vrij sterk overeen met de bepaling uit het Franse strafrecht op grond waarvan hogere strafbedreigingen van toepassing zijn wanneer met een discriminatoir motief is gehandeld. Wanneer het wetsvoorstel wordt aangenomen, zal de strafbedreiging ter zake van antisemitische gedragingen hoger worden (in 5.1 als variant B aangeduid). Het is aannemelijk dat de opgelegde straffen daardoor ook hoger zullen worden. Omdat de strafrechter alle door hem relevant geachte feiten en omstandigheden van de zaak, ook strafverminderende omstandigheden, bij de straftoemeting in aanmerking neemt, zal dat echter niet in alle zaken het geval hoeven te zijn.

LINK: <https://open.overheid.nl/documenten/bd4496fb-30ec-4ed7-8cfe-95dfe179dda2/file>

KAMERBRIEF:

<https://open.overheid.nl/documenten/8c26a2aa-404c-4fd5-91f2-827360041632/file>

BESLISNOTA:

<https://open.overheid.nl/documenten/a21fec96-9a04-4917-8c1c-b3a33e6408fa/file>

TREFWOORDEN: Discriminatie

Racisme

Discriminatiebestrijding

Antisemitisme

Strafrecht

België

Frankrijk

Duitsland

Nederland

Antidiscriminatiebeleid

CODE: 021.25

TITEL: Offlimits Onderzoek 'Online Lastigvallen 2023' | EOM2202

AUTEUR(S): Welzen, A. van

Pessers, F.

UITGAVE: Amsterdam : Choice, 2023

SAMENVATTING: Onderzoek naar online lastig vallen. Doelen van het onderzoek zijn:-Inzicht geven in de omvang en frequentie van online lastigvallen.-Inzicht geven in de vormen waarin dit plaatsvindt en hoe slachtoffers hiermee omgaan.-Handreikingen doen hoe jongeren en ouders (beter) kunnen worden voorgelicht over de gevaren en mogelijke handelingsperspectieven.Uitvoering & steekproef: Onderzoek naar online lastig vallen. Doelen van het onderzoek zijn:Inzicht geven in de omvang en frequentie van online lastigvallen.Inzicht geven in de vormen waarin dit plaatsvindt en hoe slachtoffers hiermee omgaan.Handreikingen doen hoe jongeren en ouders (beter) kunnen worden voorgelicht over de gevaren en mogelijke handelingsperspectieven.Uitvoering & steekproef Onderzoek is uitgevoerd onder een representatieve steekproef van Nederlanders van 12 jaar en ouder (n=1.032) middels een kwantitatieve online survey via een online panel. De data -collectieperiode is: 5 – 9 januari 2023Resultaten: 22% van Nederlanders 12+ zegt of denkt te maken te hebben gehad met online lastigvallen conform de definitie. Online lastigvallen wordt veelal niet 'opgemerkt' of als zodanig herkend: 51% van de Nederlanders van 12 jaar en ouder heeft zelf minimaal één situatie van online lastigvallen aan de hand gehad, maar slechts 22% herkent zich in de definitie van online lastigvallen. Opvallend genoeg zijn dit vaker mannen dan vrouwen. Bij online lastigvallen worden overwegend ouders en vriendinnen in vertrouwen genomen. Gespecialiseerde hulpinstanties worden opvallend weinig ingeschakeld. Aanbevelingen: Vergroot de kennis van online lastigvallen; wat het inhoudt, wat strafbaar is en wanneer. Nu komt een groot deel van de Nederlanders van 12 jaar en ouder wel in aanraking met minimaal één situatie gerelateerd aan online lastigvallen, maar desgevraagd geeft slechts 22% zelf aan dat er sprake is van online lastigvallen. Vergroot het handelingsperspectief. De kanalen zijn er, maar ogenschijnlijk zijn de drempels (te?) hoog (of: is of voelt het 'vergriep te klein?'). Het lijkt erop dat slachtoffers de situaties bagatelliseren of dat het beeld dat slachtoffers hebben niet overeenkomt met het beeld dat zij krijgen bij een woord als 'lastigvallen'. Maak online lastigvallen bespreekbaar. Haal de 'lading' er af

om zo ook het stigma te verminderen

LINK: https://offlimits.nl/assets/downloadable_files/onderzoek_online_lastigvallen.pdf

TREFWOORDEN: Verbaal geweld

Internet

Discriminatiebestrijding

Discriminatie

Argumentatie (reageren op)

Intimidatie

CODE: 615.23

TITEL: Game over: Gamer behoeften in een toxic landschap van online gaming

AUTEUR(S): Belmoussi, O.

Esparbé Gasca, K.

UITGAVE: Amsterdam : Stichting Offlimits - Helpwanted, 2024

SAMENVATTING: Deze studie richt zich op online toxiciteit in de gamingcommunity, waar gamers zich bezighouden met verschillende vormen van grensoverschrijdend gedrag, zoals verbale intimidatie, discriminatie en valsspelen, met als doel het spel van andere gamers te hinderen of schade te berokkenen in multiplayergames. De studie is gebaseerd op literatuur en interviews met gamers. De twintig diepte-interviews met gamers werden fysiek en online via Discord9 afgenomen, verspreid over het jaar 2023, en duurden gemiddeld negentig minuten. De interviews waren semi-structureerd. Toxicity wordt aangewakkerd door het online ontremmings-effect en zorgt ervoor dat individuen zich anoniem en onaantastbaar voelen. Daarnaast kan het competitieve element van games vijandigheid onder gamers veroorzaken en tegelijk zorgen voor het bagatelliseren ervan onder het mom van 'het is maar een spelletje'. De cyclische aard van online toxicity stelt plegers in staat om ongestraft door te gaan met hun gedrag. Er is sprake van een vicieuze cirkel waarin het toxic gedrag van sommige spelers anderen beïnvloedt, waardoor zij ook toxic gedrag gaan vertonen. Deze dynamiek normaliseert toxiciteit binnen de game-gemeenschap, waarbij bepaalde vormen van negatief gedrag als aanvaardbaar worden beschouwd. Dit kan op zijn beurt leiden tot een versterking van toxicity, omdat spelers zich minder geremd voelen om toxic gedrag te vertonen als ze zien dat anderen hetzelfde doen. Het leidt tot een game-cultuur waarin online toxicity niet (h)erkend wordt en waarin omstanders niet ingrijpen¹). Deze cyclus kan zich herhalen en versterken, waardoor het steeds moeilijker wordt om toxic gedrag te doorbreken en een positieve game-omgeving te creëren. Met name gamers uit gemarginaliseerde groepen zijn het doelwit van online toxicity, zoals vrouwen en zwarte gamers. Online toxicity leidt tot diverse negatieve gevolgen waaronder angst, gevoelens van machteloosheid, stress, sociale isolatie en depressieve symptomen. Daarnaast heeft dit fenomeen implicaties voor game-ontwikkelaars en de bredere game-gemeenschap, met potentiële gevolgen zoals verminderd spelersbehoud en verminderde teamprestaties in de eSports-sector, wat kan leiden tot een verlies in omzet. Gamers kunnen verschillende copingstrategieën hanteren, variërend van passieve methoden zoals negeren en vermijden tot actievere benaderingen zoals counterspeech en rapporteren van toxic spelers, welke kunnen samenhangen met hun behoeften. De geïnterviewde gamers belichten dit onderzoek wat de behoeften zijn van gamers met betrekking tot online toxicity. Het blijkt dat zij effectieve rapportagefuncties, betere moderatie en meer inclusiviteit in games wensen. Wat specifiek benoemd wordt, is de behoefte aan mogelijkheden voor constructieve dialogen met toxic spelers, positieve rolmodellen, en een veilige omgeving zoals een hulplijn waarin gamers ondersteuning kunnen vinden, met

expertise op het gebied van online gaming. Uit het onderzoek blijkt dat het aanpakken van online toxicity een cultuuromslag vereist, waarbij actief optreden tegen toxicity als omstander en het aanmoedigen van positief gedrag centraal moeten staan. Naast individuele gamers, hebben platforms, ouders, opvoeders, docenten, game-gemeenschappen en game-influencers ook een belangrijke rol te spelen in het bevorderen van respectvolle positieve online omgangsvormen. Game-ontwikkelaars moeten hun verantwoordelijkheid nemen om games veiliger en inclusiever te ontwerpen. De politiek moet richtlijnen aan de game-industrie bieden en streng toezicht houden op de naleving ervan. De DSA (Digital Services Act) zou hiervoor het wettelijk kader kunnen bieden. De toxic cyclus moet doorbroken worden zonder de slachtoffers daarmee te belasten, en gamers moeten actief betrokken worden bij initiatieven om grensoverschrijdend gedrag online aan te pakken.

LINK: https://offlimits.nl/assets/downloadable_files/offlimits-game-over-onderzoeksrapport.pdf

ENGELSE VERSIE:

https://offlimits.nl/assets/downloadable_files/offlimits-game-over-onderzoeksrapport.pdf

TREFWOORDEN: Verbaal geweld

Internet

Discriminatiebestrijding

Discriminatie

Pesten

Etnische minderheden

Intimidatie

Argumentatie (reageren op)

CODE: 615.24

TITEL: De onzichtbare werkelijkheid blootgelegd. Een publieksrapportage van een onderzoek naar de omvang, gevolgen en behoeften van jongeren na online seksueel misbruik en online seksuele intimidatie

UITGAVE: Utrecht : Fond Slachtofferhulp, 2025

SAMENVATTING: Een publieksrapportage van een onderzoek naar de omvang, gevolgen en behoeften van jongeren na online seksueel misbruik en online seksuele intimidatie. De rapportage laat zien dat online seksueel misbruik en intimidatie zich in vele vormen voordoet: van ongewenste sexting en seksuele opmerkingen tot grooming, seksuele deepfakes en sextortion. In totaal zijn twaalf hoofdvormen onderzocht, die zijn opgesplitst in 22 concrete gebeurtenissen die jongeren zijn voorgelegd. Bewust is gekozen om geen jargon of populaire termen zoals 'wraakporno' te gebruiken, omdat deze door jongeren vaak niet herkend of als stigmatiserend ervaren worden. Onderzoek is uitgevoerd onder Nederlandse jongeren van 12 tot 25 jaar via een vragenlijst. In totaal hebben 2.723 jongeren de vragenlijst ingevuld. Bijna twee derde van de jongeren identificeert zich als meisje, ruim een derde als jongen, en een kleine groep als X, non-binair, anders of deelt deze informatie niet. Belangrijkste bevindingen uit het onderzoek • 50% van de jongeren heeft ooit een vorm van online seksueel misbruik en/of online seksuele intimidatie meegemaakt. • 25% maakte dit in de afgelopen twaalf maanden mee. • 36% is meervoudig slachtoffer: zij maken in hun leven meerdere vormen mee. • 28% van de jongeren die online seksueel misbruik en/of online seksuele intimidatie meemaakt, maakt ook fysiek seksueel misbruik mee. • Bij 8% van de jongeren die online seksueel misbruik en/of intimidatie én fysiek seksueel misbruik meemaakt, houdt het online seksueel misbruik en/of de intimidatie verband met het fysiek seksueel misbruik.

• Snapchat, WhatsApp en Instagram zijn de meest genoemde

platformen waar het online seksueel misbruik en/of de online seksuele intimidatie plaatsvindt. De gevolgen van online seksueel misbruik en online seksuele intimidatie zijn diepgaand.

- 70% van de jongeren ervaart op de korte termijn emotionele, relationele en/of sociale gevolgen, zoals angst, schaamte, schuldgevoelens, het verlies van vertrouwen of moeite met het aangeven van grenzen.

- 46% ervaart deze gevolgen ook op de lange termijn.

- Jongeren die meerdere vormen van online seksueel misbruik en/of online seksuele intimidatie meemaken, lopen een hoger risico op langdurige impact en hulpbehoeften. De aanbevelingen zijn: (1) Investeren in toegankelijke, jongerenvriendelijke (online) hulp; (2) Ondersteuning jongeren zodat ze de regie over hun eigen ervaring en herstelproces krijgen; (3) Structurele voorlichting en taboedoorbreking; (4) Integratie van online veiligheid in het onderwijscurriculum; (5) Betere ondersteuning vanuit de directe omgeving van jongeren; (6) Structurele monitoring en agendering van online seksueel misbruik.

LINK: <https://fondsslachtofferhulp.nl/files/uploads/2025/05/FSH-Publieksrapportage-v0.3.pdf>

TREFWOORDEN: Verbaal geweld

Internet

Meldpunten

Discriminatiebestrijding

Discriminatie

Argumentatie (reageren op)

Intimidatie

CODE: 615.25